РОЗДІЛ 2 ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81'255.4: 821.111Ост 7 Гор
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-2.17>

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛОМОВНОМУ ПСИХОЛОГІЧНОМУ РОМАНІ

LINGUOSTYLISTIC ASPECTS OF TRANSLATION IN ENGLISH PSYCHOLOGICAL NOVEL

Афоніна І.Ю.,

orcid.org/0000-0003-3165-2901

кандидат психологічних наук,

*доцент кафедри германо-романської філології та перекладу
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*

Ткачова О.С.,

orcid.org/0000-0002-5562-7535

студентка III курсу

*Інституту міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*

Стаття присвячена мовним та стилістичним аспектам художнього перекладу англійського психологічного роману. Предметом дослідження виступає психологічний роман видатної англійської письменниці XIX століття Джейн Остін «Гордість й упередження» та його переклади українською та російською мовами. Особлива увага приділяється дослідженню основних стилістичних прийомів, які були притаманні англійським письменникам XIX століття. Розглянуто стилістичні прийоми Джейн Остін на фонетичному рівні, а саме: інтонацію та алітерацію, які авторка використовує для передачі експресивності й емоційності. Виокремлено перекладацькі рішення, які полягають у збереженні інтонації для правильного розуміння лексичного значення. Прийом алітерації стосується звукової організації висловлювання, завдяки якому авторка створює певний мелодійний та емоційний ефект. Акцентовано увагу на тому, що для досягнення гумористичного ефекту використовується іронія, яка є провідним стилістичним прийомом у романі. У статті розглянуто особливості індивідуального та самобутнього стилю письменниці, зокрема, граматичних мовних конструкцій, які використовувались авторкою при написанні роману «Гордість й упередження». У статті проаналізовано адекватність перекладу та збереження індивідуального стилю письменниці. Основні питання в роботі стосуються пошуку стильотворчої системи авторського перекладу задля збереження оригінального стилю автора шляхом відбору засобів мови перекладу на звуковому, лексико-семантичному та синтактико-композиційному рівнях. Ці проблеми компаративного аналізу перекладацьких рішень роману «Гордість й упередження» Джейн Остін проаналізовано на прикладах двох україномовних перекладах (В.К. Горбатська «Гордість і упередженість» та Т.Є. Некряч «Гордість і гонор») та двох російськомовних перекладах (І.С. Маршака «Гордость и предубеждение» та А.Б. Гризунової «Гордость и предубеждение»). Наведено приклади відмінностей у граматичних структурах мов при перекладі: використання безсполучникового зв'язку, епітетів, іронії, дієприкметникових зворотів, архаїзмів, інверсії. Особливу увагу приділено перекладу вигуків, діалогів, прислівників, емпатичних конструкцій. Розглянуто проблему стандартизації при перекладі художніх творів.

Ключові слова: мовностилістичні аспекти, психологічний роман, адекватність перекладу, індивідуальний стиль, порівняльний аналіз, фонетичні прийоми, лексичні прийоми, іронія, метафора, епітет, інтонація, алітерація, проблема «стандартизації».

This article deals with the linguistic and stylistic aspects of the literary translation of the English psychological novel. The subject of the study is psychological novel "Pride and Prejudice", written by Jane Austen, a famous English writer of the 19th century, and its translations into the Ukrainian and Russian languages. Special attention is focused on the main stylistic techniques, which were used by English writers of the 19th century. Jane Austen's stylistic devices are considered at the phonetic level, namely, intonation and alliteration that the author uses to convey expressiveness and emotionality. Separate translation solutions that preserve intonation for correct understanding of lexical meaning are highlighted. Alliteration device touches the sound organization of the expression through which the author creates a certain melodic and emotional effect. Emphasis is placed on achieving a humorous effect in a novel using irony which is the leading stylistic technique in the novel. The article is an attempt to analyze special features of Jane Austen's individual and distinctive style as well as the language grammatical structures which were used by the author in the novel "Pride and Prejudice". Within the article the adequacy of translation and the preservation of individual style of the author are analyzed. The main issues relate to search for a style-forming system by translator in order to preserve the writer's individual style by selecting translation language means at phonetic, lexical-semantic and syntactic levels. These questions of comparative analysis

as for translation solutions of Jane Austen's novel have been analyzed both on the Ukrainian (Gorbatko and Nekryach) and Russian (Marshak and Gryzunova) translations. Examples of translations are given for differences in grammatical structures of languages: the use of asyndetic connection, epithets, irony, adverbial complexes, archaisms, inversions. Particular attention is paid to the translation of interjections, dialogues, adverbs, and emphatic constructions. The problem of standardization in imaginative writing translation is considered.

Key words: linguostylistic aspects, psychological novel, adequacy of translation, individual style, comparative analysis, phonetic techniques, lexical techniques, irony, metaphor, epithet, intonation, alliteration, problem of «standardization».

Постановка проблеми. До творчості відомої письменниці Джейн Остін зверталось багато дослідників, а роман «Гордість й упередження» розглядався й аналізувався в різноманітних аспектах. Незважаючи на те, що багато досліджень було присвячено обраній темі, роман Джейн Остін настільки багатогранний, що деякі аспекти потребують додаткового висвітлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Так, М.Л. Вотінцева у своїй роботі «Прийоми перекладу етикетних формул (на матеріалі романів Джейн Остін)» розглядає проблеми відтворення мовленнєвого етикету XVIII–XIX століть. Об'єктом її дослідження є культурно-марковані знаки нематеріальної сфери та особливості їх відтворення засобами української мови на прикладі романів «Гордість й упередження» та «Емма» [2]. У роботі О.Б. Лопухової «Особенности авторского стиля Джейн Остин в романе «Гордость и предубеждение» досить детально досліджуються основні прийоми, які притаманні стилю письменниці [3]. Робота М.О. Вишневської «Специфіка діалогу в романі Джейн Остін «Гідність і гонор» присвячена аналізу діалогів у романі. На думку автора статті, саме в діалогах письменниця розкриває характери своїх героїв. «Уперше в історії англійської літератури основні функції непрямого аналізу й узагальнення явищ покладені на діалог, який у цьому разі став основою поетики. Джейн Остін не даремно називають майстром діалогу, оскільки за допомогою прямої мови, особливостей виразів і фраз, семантики речень автор малює нам те життя, яке їй самій було таким близьким і знайомим» [4].

Постановка завдання. Художній переклад – це особливе мистецтво, де обов'язково повинні зберігатися атмосфера сюжету й особистий стиль автора. Тому основна мета роботи полягає в дослідженні стилістичних прийомів та пошуку мовних особливостей художнього перекладу англійського психологічного роману, завдяки яким зберігається індивідуальний стиль, властивий творам певного автора, та які допомагають перекладачу зробити унікальним утілений у цих творах авторський спосіб мовного вираження.

Виклад основного матеріалу. Характерними для творчості письменниці є стилістичні прийоми, які передають звуковий ефект виразу, так

звані фонетичні прийоми. Зазвичай такі прийоми зустрічаються в усній мові, але Джейн Остін використовує їх для передачі експресивності й емоційності внутрішнього світу героїв або особливостей характеру й менталітету. Основними засобами, які використовує письменниця у своєму романі, є інтонація й алітерація.

Інтонація є досить ефективним засобом для того, щоб справити враження на читача. Інтонація – це складна єдність висоти, сили, тембру й темпу в мовленні, котра є одним з основних засобів донесення значення виразу. Проблема перекладача полягає у правильному збереженні інтонації, адже саме від неї залежить правильне розуміння лексичного значення й відтінку слова (певне використання інтонації може бути ознакою іронії). Авторка для досягнення правильного використання інтонації на письмі використовує розділові знаки (знаки оклику, питання, тире, крапки), допомагає читачеві, виділяючи курсивом або жирним шрифтом слова, що наголошуються при інтонації.

Приєм алітерації служить засобом звукової організації висловлення, що підвищує його виразність. Алітерація – багаторазове навмисне повторення однакових, або подібних акустично, приголосних звуків або звукових сполучень. При застосуванні алітерації часто створюється певний мелодійний та емоційний ефект. Джейн Остін досить вдало використовує цей прийом у назвах своїх літературних творів (*“Sense and Sensibility”*, *“Pride and Prejudice”*).

До різноманітних засобів, завдяки яким письменниця досягає підсилення виразності мовлення, відносять лексичні засоби, а саме: метафору, епітет, іронію.

Історії її героїв – це типові помилки, романтичні захоплення, невтомне прагнення до змін. Джейн Остін наділяє кожного героя відповідним словниковим запасом слів, стилем, інтонацією, що дозволяє їй легко визначати людські вади: егоїзм, пихатість, підлабузництво, користоловство.

Джейн Остін відома своєю майстерністю іронії та сатири. Непорушні істини, зовні з повагою прийняті нею, піддаються іронічному осміянню; сміх її не тільки веселить, а й будить думку й підточує основи помилкових суспільних принципів.

Письменниця звертала увагу не на зовнішні ознаки (такі як портрет, одяг персонажів), а на

внутрішній світ героїв, їх думки, переживання. Але якщо вона все ж акцентувала на якихось деталях зовнішності, то робила це для досягнення гумористичного ефекту з використанням іронії. Майже всюди присутній цей стилістичний прийом; тонкою іронією пронизані практично всі події, характеристики, роздуми автора. Джейн Остін не нав'язує суб'єктивної думки, але її позиція щодо головних героїв завжди відчутна.

Уже з перших рядків роману читач звертає увагу на таку фразу: *"It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife"* [6, с. 5] – цим «загальновідомим» фактом, письменниця висловлює своє ставлення до суспільного устрою Англії того часу. На цьому прийомі побудований увесь роман, де яскраво продемонстрована ієрархічна побудова суспільства, нерівноправність її членів, наявність великої кількості забобонів. Цілком очевидно, що Джейн Остін протягом усього твору нещадно висміює таке суспільство, думки й почуття якого повністю підпорядковані матеріальним міркуванням.

Також іронія простежується в діалогах між героями. Усі дочки сімейства Беннетів називають саму місіс Беннет «mammy», а вона до всіх звертається на ім'я. У деяких випадках, коли вона відчуває радість або хоче чимось догодити, то використовує конструкцію *my dear*: *"My dear Mr. Bennet... have you heard that Netherfield Park is let at last?"* [6, с. 5]. Ця синтаксична конструкція допомагає читачеві розібратися з інтонацією. Відчувається улесливий голос, а також почуття надії й майбутнього тріумфу, адже місіс Беннет завжди досягає того, чого хоче.

Помітну роль у збереженні інтонації відіграють прислівники (*"said her mother resentfully"*), вигуки (*Ah! Ay!*) та емфатичні конструкції (*"I do not believe that..."* – «Я дійсно не можу повірити»). Джейн Остін у своєму творі підкреслює важливі слова, на які персонажі ставлять наголос у спілкуванні: *"We are not in any way what Mr Bingley likes"* [6, с. 9]; *"Certainly... there are such people, but I hope I am not one of them"* [6, с. 71].

Письменниця не використовує особливих поетичних епітетів: чоловіки для неї *"handsome"*, *"of good fortune"*, а жінки – *"beautiful"*, *"pretty"*, *"fine"*. Вона не ідеалізує, не робить їх пишномовними. Стиль Джейн Остін можна назвати раціональним: вона не використовує складних синтаксичних конструкцій, а її речення дуже прості й лаконічні.

Творчість Джейн Остін характеризується точністю оповіді, канонічністю композиційної структури, легкою іронією та сатирою, значним символіз-

мом, який можна назвати специфічною стратегією письменниці. Особливий стиль Остін робить її романи чітко структурованими, стислими, лаконічними, такими, які позбавлені описів зовнішності, одягу, природи, інтер'єру будинків, а сконцентровані на внутрішньому світі персонажів.

Багато перекладачів звертались до творчості письменниці, щоб донести до читачів її самотній стиль. Якщо порівняти переклади одного й того ж твору, які були виконані різними перекладачами, можна знайти багато відмінностей. Кожен із них по-своєму передає індивідуальний стиль автора, однак використовує виразні засоби та прийоми у своїй індивідуальній манері. Таким чином, в кожному перекладі можна знайти те, що їх об'єднує – це прагнення перекладачів відповідати вимогам щодо адекватного перекладу, передачі індивідуального стилю автора, і те, що відрізняє – це індивідуальний перекладацький стиль.

Основними вимогами до художнього перекладу є точність, ясність, лаконічність та літературність [7]. Перекладач повинен точно передати зміст, усі відтінки та нюанси індивідуального стилю автора в лаконічній, але зрозумілій, ясній формі. Такий переклад обов'язково повинен відповідати всім нормам обраного літературного жанру, зберігати мовно-естетичне враження, втілювати в собі художні образи відповідної історичної епохи.

Ще однією з важливих проблем є відмінність у граматичних структурах мов (англійської і української, або російської). Тому перекладач досконало повинен володіти двома мовами, знати їх стилістичні особливості й мати неабиякий талант, щоб не спотворити першотвір, а, навпаки, зробити його більш доступним та зрозумілим для читача.

На прикладі україномовних та російськомовних перекладів уривка першої глави роману Джейн Остін «Гордість і упередження» розглянемо, наскільки точно було донесено перекладачами зміст твору та збережено неповторний стиль письменниці. Для порівняльного аналізу взято аналогічні уривки з опублікованих перекладів В.К. Горбатька «Гордість і упередженість», Т.Є. Некряч «Гордість і гонор», І.С. Маршака «Гордость и предубеждение», А.Б. Гризунової «Гордость и предубеждение».

Для стилю Джейн Остін характерна простота мови. З першого речення вона занурює нас в атмосферу Англії XIX століття з її безглуздими забобонами, використовуючи прийом іронії: *"It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife"* [6, с. 5]. Ефект іронії в перекладі

відображається у простоті побудови речення. В першій частині речення Тетяна Некряч використовує безсполучниковий зв'язок, який ніби натякає нам на постійність незмінних реалій того часу: «*Існує незаперечна істина: молодий одинак при великих статках зобов'язаний шукати собі дружину*» [8, с. 4]. В цьому реченні перекладач акцентує на слові *незаперечна*, тим самим підкреслюючи факт, із яким потрібно змиритися, і нічого з цим зробити вже неможливо. В цьому полягає іронія перекладача, за стилем дуже схожа на іронію Джейн Остін. Для посилення іронічного ефекту використане дієслово “must”, у Т. Некряч – «зобов'язаний».

Подивимось, як починає свій варіант «Гордості й упередженості» Володимир Горбатько: «*Загально визнаною істиною є те, що одинак – та ще й при грубеньких грошах – неодмінно мусить прагнути одружитися*» [9, с. 4]. Як уже було сказано, стиль Джейн Остін дуже простий і лаконічний, вона використовує прості епітети, щоб підкреслити іронічний погляд на побут та життя своїх героїв. Із першого речення зрозуміло, що вона робить це легко, невимушено. Коли Остін пише про людину, що він – балувань долі, натяк звучить невимушено і влучно, тоді як В. Горбатько говорить про чоловіка «при грубеньких грошах». Таким чином, переклад Горбатька, на наш погляд, більш наповнений сарказмом.

Проаналізуємо російськомовний переклад І.С. Маршака: «*Все знают, что молодой человек, располагающий средствами, должен подыскивать себе жену*» [11, с. 5]. «*Как бы мало ни были известны намерения и взгляды такого человека после того, как он поселился на новом месте, эта истина настолько прочно овладевает умами неподалеку живущих семейств, что на него тут же начинают смотреть как на законную добычу той или другой соседской дочки*».

Переклади І.С. Маршака вважаються класичними перекладами творів Джейн Остін. Йому властиве просте викладення думок. Хоча він і використовує сполучники, але спрощує першу частину речення за допомогою підмета і присудка, що надає їй характеру буденності. У другому реченні він перекладає слово “property” (власність) як «добыча». На нашу думку, це дуже вдала адаптація перекладу для свого реципієнта, де багатий чоловік частіше сприймається незаміжніми дівчатами як об'єкт полювання, а не «власність» для їх родин.

Наведемо варіант перекладу А. Гризунової. Праця цієї перекладачки викликає багато суперечок. Книга в її перекладі була досить неоднозначно

оцінена критиками та читачами. «*Холостяку, располагающему приличным состоянием, надлежит питать склонность к обзаведению женой – все на свете признают сие за истину*» [10, с. 5]. Бачимо, що мова ускладнена дієприкметниковими зворотами, наповнена архаїзмами (надлежит, сие) і подібна більше до російської мови XIX століття.

Далі ми занурюємось у події: починається діалог містера і місіс Беннет. “*Do you not want to know who has taken it?! – cried his wife impatiently*” [6, с. 5]. У Некряч читаємо «*Невже вам не цікаво, хто його винайняв? – нетерпляче вигукнула місіс Беннет*» [8, С. 4]. У Горбатька – «*Невже вам нецікаво, хто найняв його?! – нетерпляче вигукнула його дружина*» [9, С. 5]. У сучасному порівнянні припускаємо, що слово перекладене як «вигукнула» звучить достатньо грубо, ніж “*cried*” – «сказала голосно». Місіс Беннет згорає від нетерпіння, щоб розповісти якусь новину чоловікові, і саме це він розуміє з її слів. Містер Беннет звертає на це увагу таким виразом: “*You want to tell me, and I have no objection to hearing it*” [6, с. 5]. В перекладі Некряч: «*Ви якраз хотіли розповісти, а я не заперечую*» [8, с. 5]. Слово “you”, виділене авторкою, інтонаційно підкреслює те, що вона хотіла тут сказати – «саме ви» або «якраз ви». Виділення інтонації в цьому разі слугує для висвітлення характерів героїв: те, що місіс Беннет все одно скаже те, що хоче, адже їй неможливо утримати свого язика; а містер Беннет все одно її вислухає, хоча й без інтересу. Треба сказати, що містер Беннет – це персонаж, який своїм іронічним ставленням до всіх уособлює в собі ставлення до світу самої Джейн Остін. Переклад діалогу в обох перекладачів, на нашу думку, повністю відповідає задуму та стилю письменниці. Але аналізуючи далі стиль цих перекладачів, можна відчувати різницю в їх особистому стилі.

Горбатько оперує такими зверненнями: *вельмишановний, дорогоцінний, голубе мій, серденько* – такі звернення дуже поширені в українському побуті XIX століття. Перекладач більш орієнтується на українського читача й саме такими засобами підкреслює різні емоції персонажів. Він також досить вдало підкреслює інтонацію дієсловами, яких в українській мові велике різноманіття.

Некряч, навпаки, дотримується лаконічності стилю і простоти розмовної мови. Переклад слова “*dear*” у неї – «*любий*», що більш характерно для Англії, але зрозуміло й українському читачеві. Прості фрази «*втім, це так*», «*так от, мій любий*» характерні для місіс Беннет, яка змальована у творі як проста й навіть обмежена розумом

жінка. Щоб описати невдоволення місіс Беннет, перекладачка використовує інверсію: «Любий мій містере Беннет».

У Некряч немає саркастичних, грубих прийомів, що ще більше наближає її до манери Остін. Репліки містера Беннета наповнені легкою іронією, що дозволяє йому трохи потішатися зі своєї дружини. «Не бачу потреби. З дівчатами можете піти ви, а ліпше відішліть їх самих, бо ви така сама вродлива, як будь-яка з них, і можете сподобатися містеру Бінглі найбільше». Некряч теж звертається до підкреслень: «Це ж **вам** хочеться мені розповісти, а я їй не проти».

Проаналізуємо російськомовні переклади. У І.С. Маршака читаємо: «Дорогой мистер Беннет, – сказала как-то раз миссис Беннет своему мужу, – слышали вы, что Незерфилд-парк наконец больше не будет пустовать?», «А хотелось бы вам знать, кто будет нашим новым соседом? – с нетерпением спросила его жена» [11, с. 5].

Варіант А. Гризунової: «Дорогуша господин Беннет, – в один прекрасный день молвила его супруга, – слышали ль вы, что Незерфилд-парк наконец-то сдан?», «Ужель не хотите вы узнать, кто его снял? – в нетерпении вскричала его жена» [10, с. 5].

І.С. Маршак використовує прості форми. А. Гризунова більш схильна до застарілих звертань, більш характерних для російського побуту: «дорогуша», а «слыхали ль вы» навіть запозичено нею з відомого романсу з опери «Євгеній Онегін».

Одними з експресивних прийомів в теорії перекладу є вигуки, які теж зустрічаємо в уривку: «How so? How can it affect them?» [6, с. 6]. У пере-

кладах маємо варіанти: «А вони тут до чого?» [8, с. 5], «Не розумію, до чого тут вони?» [9, с. 6], «Как так? Разве это имеет к ним отношение?» [11, с. 6], «Это как же так? при чем тут они?» [10, с. 6]. Тут, поряд з іронією, можна відчутти навіть сарказм. Одним із прийомів, які використовувались перекладачами, є збереження побудови речень задля збереження стилю автора. Наприклад: «Mr. Bennet replied that he had not» [6, с. 5]; «Містер Беннет відповів, що не чув» [8, с. 4; 9, с. 5]; «Мистер Беннет ответил, что он этого не слышал» [11, с. 5]; «Г-н Беннет отвечал, что о сем не слышал» [10, с. 5].

Треба також зазначити, що в перекладах як на українську, так і на російську мови перекладач може стикатися з проблемою стандартизації [12]. Орієнтація на українського або російського читача веде за собою збереження певних мовних норм.

Висновки. На підставі порівняльного аналізу наведених перекладів можна зробити висновки, що вони тією чи іншою мірою відповідають нормам адекватності перекладу. Користуючись особистими методами перекладу, вони зберігають індивідуальний стиль письменниці. На наш погляд, більш вдалим україномовним перекладом є переклад Тетяни Некряч, а російськомовний переклад більш за все вдавня Маршака.

Проведення порівняльного аналізу перекладів уже відомих майстрів та зіставлення із власним баченням та розумінням оригіналу твору для початківця дає певний досвід щодо перекладу художніх творів та їх відповідності основним теоретичним вимогам. У майбутньому це дозволить йому віднайти свій власний авторський стиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва : Воениздат, 1980. 237 с.
2. Вотінцева М.Л. Прийоми перекладу етикетних формул. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія* : зб. наук. пр. Т. 6 . Дніпропетровськ : Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара, 2013. С. 3–8. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> > irbis_nbuv > cgiirbis_64 (дата звернення: 07.03.2020 р.).
3. Попухова О.Б. Особенности авторского стиля Джейн Остин в романе «Гордость и предубеждение». *Журнал APRIORI. Серия «Гуманитарные науки»*. Нижний Новгород : Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2017. Вып. 4., С. 13. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=29655039> (дата звернення: 07.03.2020 р.).
4. Вишневська М. Специфіка діалогу у романі Джейн Остин «Гідність і гонор». *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті* : матеріали 1ї міжнар. конф., 19–20 листопада 2015 р., Дрогобич : Посвіт, 2015. С. 59–60. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/1431> (дата звернення: 07.03.2020 р.).
5. Солодуб Ю.П. Теория и практика художественного перевода: учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 304 с.
6. Остин Джейн. Гордость и предубеждение : книга для чтения на английском языке. Санкт-Петербург : КАРО, 2015. 480 с.
7. Есин А.Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения. Москва : Флинта, 2000. 248 с.
8. Остин Джейн. Гідність і гонор: [роман]: новий повний переклад / пер. з англ. Тетяни Некряч ; Київ : KM Publishing, 2011. 368 с.
9. Остин Дж. Гордість і упередженість / пер.з англ. В.К. Горбатька ; Харків : Фоліо, 2005. 350 с.

10. Остен Д. Гордость и предубеждение ; Нортэнгерское аббатство : романы / пер. с англ. А. Грызуновой. Москва : Эксмо, 2015. 576 с.

11. Остен Джейн. Гордость и предубеждение / пер. с англ. И. Маршака ; Москва : Издательство АСТ, 2015. 412 с.

12. Дейнеко І.В. Проблема стандартизації в художньому перекладі. *Україна і світ: діалог мов та культур* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 29–31 березня 2017 р., Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. С. 85–87.

УДК 81'25

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-2.18>

ПЕРЕКЛАД БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК БРАТІВ ГРІММ

TRANSLATION OF NON-EQUIVALENT VOCABULARY ON THE MATERIAL OF THE GRIMM BROTHERS' TALES

Гаврилова І.М.,

orcid.org/0000-0003-2322-8051

*старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*

Атанасова О.А.,

orcid.org/0000-0001-9494-5942

*студентка бакалаврату
кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*

Стаття присвячена дослідженню поняття безеквівалентної лексики німецької мови. У роботі була розкрита проблема існування безеквівалентної лексики в німецькій та українській мовах. Також було з'ясовано, що безеквівалентна лексика відображає національно-культурну своєрідність мови на лексичному рівні, називає такі поняття та явища у сфері певної культури, які не властиві іншим. Спостереження доводять, що безеквівалентна лексика як складник образності тексту створює емоційно-експресивний підтекст, пов'язаний з ідеоетнічним компонентом значення, яке висувається у смисловій ієрархії твору, є своєрідною функціонально-смыслову домінантою тексту.

Робота яскраво показує, що проблема перекладу безеквівалентної лексики є глобальною, оскільки народи щодня обмінюються культурами, власними надбаннями. Проте кожна культура має свої характерні риси, те, чим вона відрізняється від іншої.

Були проаналізовані класифікації та роботи Кочергана, Влахова, Флорина, Волошиної та багатьох інших лінгвістів, які досліджували явище безеквівалентності, відсутності еквівалентна у мові перекладу. Аналіз показав, що складність полягає у правильному виборі методу перекладу. У дослідженні автори спиралися на класифікацію Бархударова, який виділяє такі методи: транскрипція і транслітерація, калькування, описовий переклад, наближений переклад і лексичні трансформації, які включають додавання, вилучення, заміну та контекстуальну заміну (конкретизацію, генералізацію та антонімічний переклад).

Теоретична частина була підкріплена аналізом казок братів Грімм німецькою мовою та їх перекладів українською мовою. Це дало змогу дійти висновку, що такі тексти містять лексику, яка дійсно відображає національну специфіку і колорит німецької мови, але з її перекладом є певні труднощі, оскільки в українській мові ці еквіваленти відсутні. Аналізи перекладів Сакидона, Веденського, Воробйової та Кроткевича показали, що знайти по справжньому влучний переклад є основною проблемою. Найвдаліші переклади були запропоновані Сакидоном.

Висновком роботи є той факт, що безеквівалентна лексика існує в усіх мовах. Для того, щоб зробити правильний переклад, необхідно перевірити, чи існує поняття, позначене іншомовним словом, у мові перекладу; проаналізувати значення, яке несе це поняття; підібрати спосіб перекладу із існуючих, який більш повно і точно відтворить це поняття; правильно передати не лише форму, але й значення слова, зберігши не тільки колорит, а й національну специфіку.

Ключові слова: безеквівалентна лексика, лакуна, лакунарність, лексичні трансформації, реалії, екзотизм.

The article is devoted to the study of the concept of non-equivalent vocabulary of the German language. The problem of the existence of non-equivalent vocabulary in the German and Ukrainian languages was revealed in the paper. It has also been found that non-equivalent vocabulary reflects the national and cultural identity of the language at the lexical level, names such concepts and phenomena in the sphere of a particular culture that are not peculiar to others. Observations prove that the non-equivalent vocabulary as a component of the imagery of the text creates an emotional-expressive subtext, connected with the ideo-ethnic component of meaning, put forward in the semantic hierarchy of the work, acts as a peculiar functional-semantic dominant of the text.